

gen God
arom zal
erobeam-
versmach-

voren die
onsequen-

feitelijk
e ze doen
en heusch
ns! Loopt

sequenties
op de Mes-
sientie. Ze
pas met
igen gaan
paradee-
agzaam
"). En ze
Jruzalem
Bethel-Dan

te wijden
cht. Maar
il de fon-
ge weiden

K. S.

VEN
EN". (III.)

le aandacht
"aankle-
na, hoe het
"tie" gegaan
het systeem
dat is niet
mocratische
schok der
die landen,
groeid is:
ken, Neder-

gultaat van
accepteeren,
kerking, dat
in-haast-
tten af op-
leving. Wie
fonten van
n, laat zijn
een oproep,
vooral nu,
1, en weder-
daarbij, dat
um verdient,
de bekende
overgangs-
t bestaande
af is recht-
er-opbouw";
ken op het
opgetrokken
"bouw. En
eid en over-
vredesconfe-
dreden het-
zij door een
niet wijzer
men vergeve
e volgen
Nederland-
ra-revolutio-
naire stellen
anti-revolu-

ijn van elk
ongestoord
n". Ook de
engen bij de
len, dat dan
orm er niet
at hij eraan
er eens heeft
le".
ie verklaard
ven geleden"
heid van de
der te gaan
veel demo-
ziektekiem
tie bij haar
zij thans in

le massa be-
llen begeben
van beginse-
nen, dat hij
hebben be-
a uitgedrukt,

dat de fout niet lag in een „te veel“ democratie tegenover een „te weinig“, doch, althans als men het woord niet verder ontleden wil, in een „verkeerde“ democratie tegenover een goede. Dr A. Kuyper heeft op die tweërlei democratie destijds gewezen (b.v. Ons Program met Bijlagen, 114—6). Afgedacht van het woord „democratie“, dat als technische term o.i. bedenkelijk is, en in die aanvechtbaarheid zelf mede een oorzaak van misstand en misvorming, ligt, als wij wel zien, eigenlijk in het vergeten van die waarheid der tweërlei democratie, de verklaring voor het feit, dat in het eene land de democratie doodgelopen, dan wel -geslagen is, en in het andere niet.

Over die tweërlei democratie kwam dr Kuyper te spreken in verband met een „Gids“-artikel over „Democratie en constitutionele monarchie“. Merkwaaardig was daarbij, dat de schrijver in „De Gids“ van de democratie en dus ook van het streven van dr Kuyper veel waardeerd, terwyl Kuyper zelf voelde te moeten waarschuwen. De schrijver in „De Gids“ had geconstateerd, „dat Gods wereldorde nu reeds duidelijk wijst op de toekomstige volledige zegepraal der democratische beginselen. Kuyper daarentegen verklaarde „deze stelling slechts onder beneficie van inventaris te kunnen aanvaarden“. 't Is maar de vraag, welke democratie ge bedoelt, zegt hij. Die van het hedendaagsche Frankrijk (men schreef 1871). Of van Amerika? Van Tocqueville? Of van Mirabeau? Van 1789? Of van onze kloekke vadersen? „Want dat er een diepgaand verschil in wezen tusschen beiden bestaat, zal niemand ontkennen“. De Amerikaanse democratie is godsdienstig, werd uit verzet van het christelijk geweten tegen onderdrukking daarvan geboren, wilde het wettig gezag, dat het spoor bijster geraakt was, daarop terugbrengen, maakte plaats voor orde en wet, en grondde op Gods wet. De fransche democratie daarentegen is ongodsdienstig, revolutioneert tegen alle gezag en macht, vond wel in bepaalde misbruiken aanleiding om zich te doen gelden, maar werd toch door het „vrijheid, gelijkheid, broederschap“ zelf aan revolutionair misbruik schuldig. Ze verwiert de ordeningen van God.

De vraag, aldus Kuyper nog steeds, is dus: tot welke soort van democratie behoort de thans (1871) veldwinnende? Het antwoord is, dat wat in 1871 in Nederland onder democratischen naam werd aangediend, den verkeerden „franschen“ kant uitging. Daarop lofzangen te zingen, was dan ook wel zeer pernicieus. „Wil men echter toch het betrekkelijk recht der democratie handhaven, en tot op zekere hoogte met hare eischen instemmen, men zal dan zorgen scherp te onderscheiden tusschen de beide soorten, die we trachten te onderscheiden, en zorgvuldig allen schijn van medeplichtigheid zelfs afwijzen met die democratie, welke niet in Gods wereldorde wortelt, maar daartegen strijdt, en die vooral op Nederlandschen bodem geen recht heeft zich te vestigen.“

*

De overweging van Kuyper's onderscheiding uit 1871 is bij ons dan ook oorzaak, dat we ons niet geheel kunnen vinden in den titel van dr Colijn's brochure. Als we dit opmerken, maken we geen gemeene zaak met de N.S.B.-propagandisten, die elkaar het slagwoord napraten, dat we niet meer „op de grens“ van twee werelden ons bevinden, doch reeds over die grens heengekomen zijn. De heeren hebben het vredetractaat, inclusief Nederlands radikale onderwerping, al in den zak, en ze hebben te weinig in theologische kringen verkeerd, dan dat ze zich zouden laten waarschuwen door het dezerzijds nog al eens gemaakte onderscheid tusschen „wenschen“ en „dadelijk gelooven“. Neen, wij hebben 't niet zoozeer tegen de aanwijzing van onze huidige positie als een grenspositie, als wel tegen de gedachte, dat we rechts en links van de grenslijn „twee werelden“ zouden zien; we gelooven trouwens, dat dr Colijn zelf zijn titel niet zoo streng wil zien opgevat; als deze toch op bl. 31 beweert, dat overal, waar de democratie niet diep in de volkshistorie geworteld was, zij haar wortel te danken had aan de Fransche revolutie, of wanneer hij op bl. 39 de moderne democratie vlijmscherp van de gezonde onderscheidt, dan blijkt hij ook zelf tusschen tweërlei democratie nadrukkelijk te onderscheiden. De twee „werelden“ scheiden voor mijn besef zich nog altijd niet dáár af, waar Duitschland en Engeland, de een onder anti-plutocratische, de ander onder pro-democratische vlag elkaar bekampen, doch dáár, waar de humanistische autonomie en vrijheidsleus zich te weer stelt tegen de belijdenis, dat Christus Jezus het recht heeft, niet alleen de kerkgeschiedenis, doch ook die van volkeren en staten te beheerschen als de Zaakwaarnemer Gods. Die scheidslijn loopt anders dan de demarcatielijn tusschen het deutsche en het engelsche „levensruimtegebied“. Het bewijs ligt, zelfs voor de blinden, in de onklarheid van de positie van Rusland. De revolutionaire stoottroepen van het oude slag nemen de „democratie“ als einddoel in hun leuzen en vlaggespreuken op; de reformatorische zagen en zien haar slechts als middel om koren en kaf gelijkelijk te laten wassen tot de oogstdag komt. En nu moge het woord democratie bij revolutionairen van nieuwere formatie formeel in den ban gedaan zijn, de afgoden der revolutie zijn daarmee nog allerminst ter verbranding overgegeven. Dat blijkt b.v. uit het abstraheeren van de russische „Doktrin“ uit het compact geheel der russische revolutiedaden. Alsmede uit de steeds

sterkere accentueering van het tweede lid in den naam „nationaal-socialist“. Benevens uit de poging, ook van duitseke zijde ondernomen, om de democratie als zoodanig te ontzien, een poging, welke de massa der engelsche democraten op wil zetten tegen haar leiders, die tot dat doel als plutocraten, en dus volksvreemden, worden aangediend. En niet ten laatste blijkt het uit den theoretischen onderbouw van het „leidersbeginsel“; hoe stevig ook het net van machtsbepalingen moge worden toegetrokken over het volk, dat te gehoorzamen heeft, toch wordt althans theoretisch de massa des volks, zijn adel en zijn geschiedenis voorgesteld als de groote vóór-onderstelling van den leider, zijn opkomst en gezag in den dictatorialen staat.

Vandaar dan ook, dat tusschen de „democratie“ en haar gewaande anti-thesen, de dictatuur, geen principiële eindstrijd kan gestreden worden. Geen zuivere afbakening van een definitief „ja“ tegenover een overeenkomstig „neen“ is hier ooit mogelijk. Dat blijkt reeds uit het ziekteproces der democratieën. Dr Colijn noemt als factoren van algemeen karakter in de decadentie „der“ democratie: „de afhankelijkheid der volksvertegenwoordigers van de kiezersgunst“. Zeker, wij allen kennen het verschijnsel, — maar achten het geen fout der democratie, doch van slechte democraten. Het is te algemeen, om speciaal een politiek systeem aan te kleven. Het systeem der democratie brengt deze fout niet mee. En — in staten met dictatorialen regeeringsvorm is er de afhankelijkheid van de „mindere goden“ ten opzichte van de élite der „upper ten“; en hier legt het systeem deze afhankelijkheid vast, en is ten deele er op gebouwd, er door bepaald.

Zóó staat het ook met die tweede schaduwzijde der democratie, die door dr Colijn wordt aangewezen: het „verlies van gevoel van verantwoordelijkheid voor gezonde financiën der publieke gemeenschappen“. Dat dit verlies hier en daar aanwezig is, — wie zal 't ontkennen? Maar als enkele nauw aangesloten lieden de élite vormen, die in den totalitair staat aan de touwtjes trekken, zal dan 't „verlies van gevoel van verantwoordelijkheid“ niet spoedig universeel worden? Een verlies, dat alsdan niet slechts op het punt van financiën, doch over heel de linie zich laat merken? Concentrische applausgolven zijn gevaarlijker dan diffuse.

En dan „de angst, om neen! te zeggen“ met zijn tegenhanger, „den angst voor een ja!“, dat men toch wel noodig acht, doch dat men inslikt om de gunst van den Koning-Klezer niet te verspelen! Dr Colijn ziet daarin een derde ziekteverschijnsel der democratie. En als hij daarmee een veelheid van democraten bedoelt, geven we hem weer gelijk. Alleen maar, — zouden na de capitulatie van ons leger geen „neen's“ en geen „ja's“ zijn ingeslikt? In de pers? In den vakbond? In de federatie? In de regeeringscolleges? Er loopen verhalen over mogelijke, heimelijk opgestelde afuister-microfoons. Men kan met gefronst gelaat zulke geruchten van de beneficiën van het officiële nieuws scherp onderscheiden, en toch in hun opkomst het bewijs zien, dat het geloof in het einde of zelfs maar in de vermindering van het symptoom der ingeslikt „ja's“ en „neen's“ niet bijster algemeen is.

Met de „ontwikkeling“ van den „democratischen geest“ hebben de aangewezen fouten en zonden van democraten dan ook minder te maken dan met de ontplooiing van den geest der zonde, die in allen woont.

En nu is hier het verschil tusschen den éénen regeeringsvorm en den anderen: in den éénen, den niet revolutionairen democratischen regeeringsvorm, gelijk hij bij ons was uitgewerkt, wordt de stem van wie God als den eenigen en transcendenten Wetgever willen eeren, aangehoord; en al zou het volume van die stem ook moeten dalen door numerieke achteruitgang van wie dien God belijden, toch zal de diepte, de vastheid, de warmte, en vooral de distinctieve klaarheid van die stem kunnen wassen en toenemen, als haar dragers maar geloof in God hebben. De hoogmoed van wie zweren bij den mensch zal daarnaast wel óók aan 't woord komen, doch dit kaf zal, zoolang de democratie den regeeringsvorm bepaalt, nog niet tot de gewaande heeren van den akker der wereld zeggen, dat zij het koren hebben uit te rukken. Maar niet zoodra wordt in den autoritair dictatorialen regeeringsvorm de werkelijke en eenige Heer en Eigenaar van den akker der wereld verloochend, en niet zoodra worden Zijn goddelijke eertitels plechtig overgedragen op den mensch, het ras, den volksgeest, al of niet als draaggrond van den dictator gezien, — of de onderscheiding tusschen kaf en koren wordt geheel anders bepaald, en de wil van wie „koren“ heetten bij den levenden, transcendenten God, wordt uitgekreten als de wil van 't „kaf“; hún stem wordt van de volkstem afgezonderd, daaruit bij selectie weggerukt, en de dienaren van het menscheijk-autonome gezag verkondigen straks, dat geen oogstdag voor hen lichten kan, tenzij wat zij als kaf zien uitgerukt is, eens en voor goed. Uit beide richtingen zullen zij dan áánkomen rukken, de „engelen“ van dezen kwaden eigenmachtigen oogst. Ze zullen komen zoowel uit de richting, waar de voormalige, maar dan revolutionair geboren en getogen „democratie“ eens opereerde, als van den kant der dictatorial geregeerde en geconcentreerde aanrichters van het enthousiaste oogstfeest der Nieuwe Menschheidsreligie.

*

(Zie vervolg op blz. 350.)

De schaduw der belofte.

Wat had David een best leven kunnen hebben als de belofte er niet was geweest! Deze herderszoon uit Bethlehem had een schoone, landelijke jeugd genoten, toen hij zijn schaapjes dreef door de velden van Efrata. Door God begiftigd met een ontvankelijk gemoed, ging zijn oog open voor de schoonheden der natuur waarvan hij zoo prachtig heeft gezongen in zijn psalmen. Als wij ons hem voorstellen, zittend onder het loover van een breedgetakten boom, nu het oog wakend op het grazend vee geslagen, dan droomerig starend in het purperen avondrood, straks een blij lied ontlokkend aan zijn harp... wel, wij zouden wel van ons bovenhuis af willen vliegen en het met den landelijken dichter van dezen David zeggen: Die zijn zalig lot, hoe klein, voor geen koningskroon zou geven! Als wij onze fantasie nog wat verder laten doorwerken, dan denken wij dien schoonen jongeman met het leedere hart een jonkvrouw aan zijn zijde, één der dochteren Bethlehems. Het wordt zoo een idyllisch tafereel van huiselijk geluk zooals wij onszelf zouden toewenschen. Zoo zou het lot van David geweest kunnen zijn als de belofte er niet was geweest!

Eens is Samuel, de knecht Gods, in zijn stadje gekomen. David was niet thuis. Wel was er feest in zijn dorp en in het ouderlijk huis, maar David, als de jongste, moest bij het vee blijven. Voor hem was het geen Zondag! zouden wij zeggen. Hebt gij niet meer zonen, Isai? vraagt de profeet. O ja, nog één, maar die is bij de schapen... Man Gods! zouden wij willen uitroepen, laat David bij de schapen blijven! Laat hem dat rustige, kalme, genoegelijke leven van den vergeten burger! Bovendien, waar kan men vromer zijn dan in het eenzame veld, ver van de verleiding der wereld, in het afhankelijk beroep van den landman? Ach, Samuel, laat David psalmen spelen onder den breedgetakten boom als een van die stillen in den lande, die onopgemerkt langs levenswegen gaan! Maar Gods gedachten zijn hooger dan onze gedachten. De belofte komt in Davids leven en met de belofte de roeping. David heeft die gewisse belofte Gods geloofd en is aan de roeping, die daarin tot hem kwam, gehoorzaam geweest. In hem was iets van de geloofsovergave van zijn grootmoeder Ruth, die haar land en haars vaders huis verliet om onder de vleugelen van Israëls Gods toevlucht te nemen.

Sedert is de onrust in Davids leven gekomen, de strijd en het gevaar. Na een poos van eer en snelle bevordering komt de haat en de vervolging over hem. Want door God geroepen te zijn beteekent nog niet dat de menschen ons roepen, zelfs niet dat het volk Gods ons roept. Al Gods dienstknechten, al zijn lieve kinderen, hebben wel kennis aan die harde werkelijkheid. Die David, die boerenzoon, met zijn groote eeroep en zijn toemelooze inbeelding, honen de menschen! Zoo zien wij dan den zoon van Isai wegschillen in de naargeestige spelonk, zoekend het vege lijf te redden voor de moordzucht van Saul. Voor een ontvankelijk gemoed als dat van David is dit verblijf, met insecten en vleermuizen tot gezelschap, met het naargeestig huilen der jakhalzen als nachtmuziek, een onzegbare kwelling geweest. Bovenal is het een zware beproeving geweest voor zijn geloof. Hij had zich vereenigd met de belofte des Heeren, die hem den weg tot de eigen-gedroomde toekomst afsneed en hem perspectieven opende, die hij nimmer had begerd. Wáár is nu de vervulling? Nu is een grot zijn woning inplaats van een paleis, hangen ijskegels in grillige vormen boven zijn hoofd inplaats van het kristal der vorstelijke verblijven, nu is de voorganger van Israël een eenzame geworden die het moet klagen: Niemand kent mij, niemand zorgt voor mijn ziel. (Ps. 142:5). David doet de ervaring op, die al Gods kinderen bij tijden moeten doormaken, dat het schijnt dat Gods beloften niet uitkomen. Dan spotten de menschen: Nu zie je hoever jullie met je Bijbel komt!

David heeft zich niet aangepast, gelukkig niet! Hij is niet zoover gekomen dat hij zeide: O, die lieve spelonk! Wat kan je in de eenzaamheid vroom wezen! Neen, hij heeft zich aan de belofte en daarin aan den God der Belofte vastgeklemd. De vijand der ziel heeft hem ongetwijfeld fel bestreden, want de booze zoekt ons altijd van de belofte los te maken. Hij zal wel gelogen hebben; David, je hebt je wat ingebeeld, was maar boer gebleven, dan was je nu beter af! Maar David heeft de dierbare belofte aangegrepen en zijn ziel uitgestort voor den Heere. Lees maar eens psalm 142 met dat opschrift: een gebed van David, als hij in de spelonk was. Het is zijn geschrei; Voer mij uit mijn gevangenis! Dat gebed is verhoord — langs nog vele moeilijke paden is zijn weg gegaan van de spelonk tot den troon. Want de God van David heeft het betuigd en aan